

Nº 44

HORTOBÁGYI ENDRE Organikus kompozíció | Organic Composition, 1995

HORTOBÁGYI ENDRE (1941-1998)

Organikus kompozíció | Organic Composition, 1995

Olaj, vászon | Oil on canvas, 147 x 200,5 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Hortobágyi E.

Hátoldalon | On the reverse: Organikus kompozíció 95

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

| egykor a művész rokonainak tulajdonában

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

| Egy hiányzó láncszem. Hortobágyi Endre festészete.

Szerk.: Bánki Ákos – Schneller János. Garten, Budapest-Balatonalmádi, 2021, 17., 234-235.

Kezdő ár | Starting price: 10 000 000 Ft / 26 042 EUR

Becsérték: 18 000 000 - 24 000 000 Ft

Estimate: 46 875 - 62 500 EUR

1. Hortobágyi Endre portréja

2. Alfred Manessier: *Petite joie champêtre* ('Kis vidéki öröm') magántulajdon

3. Bram Van Velde: *Cim nélkül* (Genève), 1967 magántulajdon

4. Roy Parker: *Cim nélkül*, 1971 magántulajdon

Hortobágyi Endre, a magyar művészettörténelben később Zuglói Körként elhíresült társaság tagjaként kezdte művészi pályafutását. 1963-ban mutatta be munkáit Petri Galla Pál lakásán, 1966-ban szerepelt két jelentékeny neoavantgárd csoportkiállításon (Zuglói Kör, Új törekvések), majd 1973 júniusában a balatonboglári kápolnaterem egyik bemutatóján. Ezt követően a rendszerváltásig, Hortobágyi egyetlen alkalommal bukkant fel a nyilvánosság előtt, amikor 1985-ben alkotásaiból megrendezte második önálló (és egyúttal első engedélyezett) kiállítását az Óbudai Galériában. Ez alkalomból született az első, pályáját ismertető írás is a *Művészet* folyóiratban.¹ Egykori művésztársaival, a magyar neoavantgárd első, napjainkra már legendássá vált generációjának más tagjaival szemben, azonban Hortobágyi munkássága 1990 előtt és után is lényegében ismeretlen maradt. Neve és alkotásai elvéve, a Zuglói Kör és Molnár Sándor műhelye kapcsán merültek fel. Hirtelen jött, 1998-ban bekövetkezett haláláig, mindössze további három egyéni bemutatkozásra volt lehetősége, majd úgy tűnt, hogy ismét évtizedekre elfelejtették. Végül a magyar művészettörténet e „vakfoltjának” kitöltése érdekében, az elmúlt években végre megszületett a Hortobágyi életét és munkásságát bemutató

dokumentumfilm (2019) és monográfia (2021), utóbbi egyben tartalmazza a művész oeuvre-jegyzékét is.² A hosszú ismeretlenség, reflektálatlanság visszavehető több okra. Hortobágyi „múltján” (vagyis a börtönben lévő apa miatt a főiskoláról minduntalan visszautasított, kvázi-autodidakta, fél-illegalitásban szorult absztrakt művész léten) és művészi alkatan (amely inkább befelé forduló, magánykereső) túl, feltétlen szerepet játszott bennük a lírai absztrakció rendkívül elutasító itthoni fogadtatása és „rövidéletűsége”. Míg a többi művésznek (mint Bak Imre, Nádler István) jellemzően művészi kísérletezőcséik egyik állomása volt csupán, addig Hortobágyit mindvégig a francia Jean Bazaine és köre – és így közvetve a Zuglói Kör – által felvetett festői problémák foglalkoztatták. A lírai absztrakció továbbra is a látványból indul ki (tehát nem non-figuratív festészet), de a természetből vett eredeti motívum „tárgyi minőségében eltűnik, hogy mint forma nyerjen igazolást”.³ Ez a tárgy „új inkarnációján” (Bazaine) és az „áthatásokon” (Molnár Sándor), vagyis az alternatív (pl. analógias, asszociatív) formaképezésen keresztül tud megvalósulni, amely megnyitotta az utat a többértelműség felé. Ezért András Gábor az irányzatra helyesebbnek véli használni a „*motivumrejtő absztrakció*” megnevezést.⁴

Hortobágyi művészetében kéltéle jelsői magatartás érvényesül, melyet Mezei Ottó találoz „*keltős arcualatú kalligráfia* (kép és képkalkító forrás) *jelenléte*”-ként ír le.⁵ Mindez azt jelenti, hogy Hortobágyi művésze egy belülről vezérelt, spontán gesztusokkal átszótt, ösztönös festészet, amely egyfelől az egymás mellé helyezett színes formák, sötét és világos foltok asszociatív viszonyából építkezik. Másfelől a kalligrafikus gesztusok és szabad formakereső módszer révén maga hoz létre jelszerűen olvasható képeket. Meglepő módon ez a kettősség kezdeteitől jellemzi Hortobágyi munkásságát, csupán tárgytípusonként vagy periódusonként változott, hogy épp melyik érvényesült. A kilencvenes évek képeinél, a művész érett korszakában következett be a kettő szintézise. Az *Organikus kompozíció* (1995) ennek egyik szép példája, ahol a festő a színes festéket dinamikus, lendületes mozdulatokkal viszi fel a vászon egész felületére. Ugyanakkor itt a gesztus csak kiindulás, a kalligráfia csupán képkalkitói módszer. Hortobágyi gondos mérlegelés útján, többé-kevésbé szabályosan ismétlődő jelszerű vonásokból építkezik és hoz létre ritmikus motivumszötteket, amelyből a vászon fehérje, mintegy negatív térként bontakozik ki, valamint fogja össze a szerkezetet.

FÖLDES LÉNA

1. András Gábor: Hortobágyi Endre kiállítása. In: *Művészet* 1986/1., 56.

2. Bánki Ákos: *The Annihilation*. 2019. In: <https://www.youtube.com/watch?v=BOSelvNdfg>; Egy hiányzó láncszem. Hortobágyi Endre festésze. Szerk.: Bánki Ákos - Schneller János. Garten, Budapest-Balatonalmádi, 2021.

3. Jean Bazaine. Jegyzetek a mai festészetről című munkájából idézi András Gábor: *Motivumrejtő absztrakció a Zuglói Körben*. In: *Ars Hungarica* 1998/1., 85.

4. Erről részletesen András Gábor (1998).

5. Mezei Ottó: Hortobágyi Endre „lírai absztrakciója”. Kiállítás az Ernst Múzeumban. In: *Új Művészet* 1996/12., 46.